

Temat: Uczeń z dysleksją w szkole i w domu

Scenariusz spotkania z rodzicami dzieci ze szkoły podstawowej, które mają trudności w uczeniu się (w tym dzieci ryzyka dysleksji i ze stwierdzoną dysleksją)

Termin: wrzesień lub październik¹

Czas trwania spotkania: ok. 60 min

Cele:

- Nawiązanie życzliwej współpracy z rodzicami.
- Ustalenie zasad współpracy szkoła–rodzice–uczeń.
- Przedstawienie praw i obowiązków uczniów z dysleksją i ich rodziców.
- Zapoznanie z formami zajęć wspierających uczniów z dysleksją.
- Udzielenie rodzicom dzieci z dysleksją wskazówek, w jaki sposób można skutecznie rozwiązywać problemy dydaktyczno-wychowawcze.

Pomoce:

- film „Karty ortomagiczne” na płycie VCD;
- kalendarz „Sławne osoby z dysleksją” Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON (jeśli jest w wyposażeniu szkoły), portrety wybitnych osób z dysleksją są dostępne na stronie www.ortograffiti.pl w dziale „Jak pomóc dziecku z dysleksją”, zachęcamy do ich pobrania;
- prezentacja multimedialna do scenariusza – do pobrania na stronie www.ortograffiti.pl w dziale dla nauczycieli (Program Edukacyjno-Terapeutyczny ORTOGRAFFITI – „Jak zachęcić rodziców do współpracy”); spotkanie można poprowadzić bez tej prezentacji, gdyż większość treści tam zawartych zamieszczono w załącznikach do scenariusza;
- kserokopie wybranych materiałów dla rodziców;
- pomoce dydaktyczne do prezentacji.

Przygotowania przed spotkaniem:

- Przygotowanie wystawy prac plastycznych uczniów z dysleksją pod tytułem „Bohaterowie baśni Andersena” lub „Sławne osoby z dysleksją”.
- Przygotowanie wystawki (np. w holu szkoły lub w sali na stoliku) z polecanymi publikacjami: książkami, ulotkami, filmami, programami komputerowymi.
- Ustawienie w sali, w której zaplanowano spotkanie, krzeseł w kręgu (sprzyja to nawiązaniu dobrego kontaktu z uczestnikami).
- Przygotowanie kserokopii wybranych materiałów dla rodziców.
- Przygotowanie sprzętu do prezentacji multimedialnej (stacjonarne DVD lub co najmniej komputer).

Prowadzący: terapeuta, pedagog szkolny, wychowawca lub inny nauczyciel

PRZEBIEG SPOTKANIA

Zadania	Sposób realizacji	Pomoce	Czas trwania
<p>I. Czynności wstępne, organizacyjne:</p> <p>Nawiązanie dobrego kontaktu z rodzicami uczniów.</p> <p>Wprowadzenie do tematu – prezentacja wybitnych osób z dysleksją.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawienie tematu i celu spotkania. 2. Przedstawienie osoby zajmującej się w szkole pomocą dzieciom z dysleksją (pedagog szkolny, terapeuta lub inny nauczyciel przygotowany merytorycznie do pełnienia tej funkcji). 3. Zebranie od rodziców oczekiwań – sprecyzowanie przez nich problemów, o których chcieliby się dowiedzieć w czasie spotkania. 4. Sławne osoby z dysleksją – prezentacja sylwetek. 	<p>kalendarz „Sławne osoby z dysleksją” Wydawnictwa Pedagogicznego OPERON, prezentacja multimedialna – slajdy 1 i 2</p>	5 min

¹ Warto zorganizować spotkanie podczas trwania Europejskiego Tygodnia Świadomości Dysleksji.

Zadania	Sposób realizacji	Pomoce	Czas trwania
II. Przedstawienie problemu: Co to jest dysleksja? Kogo ten problem dotyczy?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uświadomienie rodzicom, co to jest dysleksja, i że jest problemem całego życia. 2. Odsetek dzieci z dysleksją. 3. Naświetlenie problemu dysleksji w danej szkole. 		10 min
III. Mini wykład i dyskusja: Symptomy dysleksji.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawienie listy objawów występujących u uczniów po trzeciej klasie szkoły podstawowej. U dziecka z dysleksją występują uporczywe trudności (Załącznik 1) w jednym bądź wielu obszarach². Niezwykle ważne jest wczesne dostrzeżenie symptomów i rozpoznanie dysleksji, by szybko udzielić pomocy. 2. Wymiana spostrzeżeń z rodzicami, odpowiedzi na pytania. 	prezentacja multimedialna – slajd 3, ewentualnie kserokopie Załącznik 1 dla rodziców	10 min
IV. Mini wykład i dyskusja: W jaki sposób można skutecznie przezwyciężyć specyficzne trudności występujące u uczniów z dysleksją?	<p>Sytuacja ucznia z dysleksją w szkole i w domu. Formy pomocy.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Prawa i obowiązki ucznia z dysleksją oraz jego rodziców (Załącznik 2). ■ Sposoby dostosowania warunków egzaminacyjnych podczas sprawdzianu (Załącznik 3). ■ Zasady współpracy szkoła–rodzice–uczni (Załącznik 4 i 5). ■ Formy pomocy uczniom z dysleksją w danej szkole (Załącznik 6). ■ Czas wolny dziecka – rozwijanie zainteresowań (przedstawienie propozycji zajęć pozalekcyjnych, jakie szkoła proponuje uczniom) (Załącznik 7). ■ Odczytanie rad dla rodziców: <i>Jeśli jesteś rodzicem dziecka z dysleksją</i> – wręczenie kserokopii (Załącznik 8). ■ Wskazówki do pracy w domu (Załącznik 10). ■ Przykładowe formy pomocy dla rodzica w szkole (Załącznik 9). ■ Wymiana spostrzeżeń z rodzicami, odpowiedzi na pytania. 	<p>prezentacja multimedialna – slajdy 4 i 5 lub Załącznik 2</p> <p>wzór kontraktu (Załącznik 5)</p> <p>prezentacja multimedialna – slajd 6 i kserokopie dla rodziców (Załącznik 8); prezentacja multimedialna – slajd 7 lub Załącznik 10</p>	25 min
V. Pokaz i prezentacja: Program ORTOGRAFFITI i inne pomoce dydaktyczne wspierające naukę uczniów z dysleksją.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentacja programu ORTOGRAFFITI i pomocy dydaktycznych wspierających naukę: <ul style="list-style-type: none"> ■ Prezentacja serii ORTOGRAFFITI dla uczniów klas IV–VI szkoły podstawowej. ■ Co daje praca na podstawie Programu ORTOGRAFFITI (Załącznik 11). ■ Program ORTOGRAFFITI – wskazówki do pracy w domu (Załącznik 12). ■ Jak pracować z dzieckiem z dysortografią – „Karty ortomagiczne”. 2. Podanie adresów, telefonów instytucji, stron internetowych, gdzie rodzice mogą znaleźć informacje na temat dysleksji oraz wybranych publikacji (Polskie Towarzystwo Dysleksji www.dysleksja.univ.gda.pl). 3. Zachęcenie rodziców do obejrzenia przygotowanej wystawki z poleceniami publikacjami. 	<p>prezentacja multimedialna – slajd 8</p> <p>prezentacja multimedialna – slajd 9 lub Załącznik 11</p> <p>prezentacja multimedialna – slajdy 10 i 11 lub Załącznik 12</p> <p>film „Karty ortomagiczne”;</p> <p>prezentacja multimedialna – slajdy 12 i 13</p>	10 min

Zadania	Sposób realizacji	Pomoce	Czas trwania
VI. Sformułowanie wniosków: Czym wyróżnia się szkoła przyjazna uczniom z dysleksją.	1. Cechy szkoły przyjaznej uczniom z dysleksją: <ul style="list-style-type: none"> ■ Pomoc w przełamywaniu barier i osiągnięciu tego, co wydawało się niemożliwe. ■ Zmierzanie w kierunku osiągnięcia sukcesu, a nie odnotowywania niepowodzeń. ■ Zapewnienie wszystkim uczniom sukcesu edukacyjnego. ■ Otwartość na problem dysleksji ze strony nauczycieli i dyrekcji szkoły. ■ Partnerska współpraca z rodzicami uczniów. 2. Pamiętajmy: Na udzielanie pomocy uczniom z dysleksją nigdy nie jest za późno! 3. Zaproszenie do obejrzenia wystawy prac plastycznych uczniów z dysleksją „Bohaterowie baśni Andersena” lub „Sławne osoby z dysleksją”.		2 min
VII. Zakończenie ogólnego spotkania. Rozmowy indywidualne z rodzicami.	1. Ustalenie terminu kolejnego spotkania z rodzicami, zaproponowanie tematyki. 2. Przedstawienie terminów indywidualnych konsultacji z rodzicami w ciągu tygodnia. 3. Zaproszenie rodziców do indywidualnych rozmów, wyznaczenie terminów indywidualnych spotkań.		w zależności od potrzeb

Opracowanie: Małgorzata Rożyńska

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

Symptomy dysleksji u dzieci 9-letnich

Język mówiony – słuchanie i mówienie:

- trudności z dostrzeganiem rymów, na przykład dziecko nie potrafi wśród trzech wyrazów wyróżnić tych, które się rymują; nie umie wymyślić rymujących się wyrazów do podanego słowa;
 - trudności ze wskazaniem wyrazów, które rozpoczynają się tą samą głoską, sylabą lub cząstką;
 - trudności z rozpoznawaniem dźwięków mowy (głosek) w słowach, na przykład dziecko nie umie odpowiedzieć, czy „koza” i „kosa” to są dwa takie same, czy różne wyrazy;
 - trudności z wydzieleniem i łączeniem dźwięków (głosek) w słowach, na przykład dziecko nie potrafi wydzielić w wyrazie pierwszej lub ostatniej głoski, podzielić wyrazu na głoski;
 - trudności z dzieleniem słów na sylaby i łączeniem sylab w słowa;
 - trudności ze słuchaniem i z zapamiętywaniem instrukcji, poleceń, na przykład dziecko nie umie zapamiętać polecenia dłuższego lub bardziej złożonego, myli jego sens;
 - trudności z poprawnym używaniem słów, na przykład dziecko dość często popełnia niewielkie błędy gramatyczne;
 - trudności z szybkim przypominaniem sobie nazw, nazwisk, z właściwym używaniem wyrazów w odpowiednim znaczeniu, na przykład pomimo bogatego słownictwa dziecko z trudem przypomina sobie znane nazwy, wykazuje niepewność (wahanie, niezdecydowanie) w stosowaniu odpowiedniego wyrazu.
-

Czytanie:

- opóźnione tempo opanowania czytania w stosunku do rówieśników i dzieci o tym samym poziomie inteligencji;
 - czytanie wolne, niedokładne i nie płynne;
 - czytanie poprawne pod względem „technicznym”, ale bez zrozumienia;
 - czytanie na głos bardzo nieporadne (powolne, liczne błędy, brak poprawnej intonacji, słabe rozumienie tekstu), wywołujące silny lęk;
 - mylne odczytywanie wyrazów o podobnej budowie w języku ojczystym i obcym (np.: owoce – owce, parents – partners);
 - odczytywanie wyrazów od tyłu (zwłaszcza krótkich od – do).
-

Pisanie – poprawność ortograficzna (w języku ojczystym i obcym):

- zapisywanie wyrazu w różny sposób w tej samej pracy pisemnej;
 - opuszczanie, dodawanie i przestawianie liter w wyrazach;
 - opuszczanie, podwajanie sylab lub wyrazów;
 - mylenie liter podobnych, na przykład: b-d-p-g, w-m-n-u, l-t-f.
-

Pisanie – tworzenie tekstu:

- trudności z pisanem wypracowań, bardzo wolne tempo tworzenia zdań i tekstu, który zazwyczaj liczy od kilku do kilkunastu zdań;
 - trudności w poprawnym stosowaniu wyrazów;
 - niezbyt liczne błędy gramatyczne;
 - trudności z pisanem w języku obcym, pomimo że język mówiony może nie sprawiać żadnych problemów;
 - trudności ze zmianą stylu pisania (sporządzania notatek), aby dostosować się do wymagań różnych nauczycieli.
-

Pisanie – kaligrafia:

- odręczne pismo nierówne, niestaranne, mało czytelne;
 - pisanie – czynność żmudna, mozolna;
 - wolne tempo pisania;
 - szybkie męczenie się ręki;
 - zbyt wolne przepisywanie z tablicy – dziecko nie nadąża z przepisywaniem, stąd braki w notatkach z lekcji (brakujące wyrazy lub całe linijki tekstu);
 - trudności w szybkim sporządzaniu notatek podczas wykładu – dziecko nie potrafi słuchać i pisać jednocześnie.
-

Matematyka:

- mylenie znaków i symboli matematycznych, takich jak „+” i „x”, znaki mniejszości i większości;
- problemy z figurami geometrycznymi (np. z dostrzeganiem figur w układach przestrzennych);
- trudności z interpretacją symboli i odczytywaniem tabel;
- mylenie kierunków lewo–pravo, góra–dół;
- trudności w starannym i prawidłowym zapisywaniu cyfr w odpowiednich kolumnach;
- trudności w pamięciowym opanowaniu tabliczki mnożenia.

Pamięć:

- ograniczona pamięć krótkoterminowa, co sprawia, że uczenie się faktów jest trudne;
- trudności w zapamiętywaniu definicji, słownictwa i list, wykazów, spisów (np. kolejność cyfr w numerze telefonicznym, lista zakupów);
- trudności w formułowaniu następstwa myśli w mowie, planowaniu i pisaniu wypracowań;
- trudności w zapamiętywaniu w kolejności nazw pór roku, miesięcy, dni tygodnia i w określaniu pór dnia (rano, w południe, przed południem, po południu, wieczorem) oraz nazw posiłków związanych z porami dnia (śniadanie, kolacja);
- trudności w odnalezieniu właściwego słowa przy udzielaniu odpowiedzi lub w swobodnych wypowiedziach;
- trudności w natychmiastowym odpowiadaniu na pytania;
- spowolniony proces uczenia się – nabywania umiejętności, sprawności;
- trudności w pamięciowym opanowaniu tabliczki mnożenia, alfabetu;
- trudności w zapamiętywaniu kolejności wykonywania czynności, na przykład układu gimnastycznego.

Uwaga:

- trudności ze skupieniem uwagi przez dłuższy czas;
- w sytuacji stresu liczne błędy podczas pisania, które dziecko potrafi dostrzec dopiero po pewnym czasie, gdy skupi uwagę;
- trudności w robieniu więcej niż jednej rzeczy w danym czasie;
- nienadążanie w sytuacjach takich jak egzamin, test, klasówka.

Problemy organizacyjne:

- słabe umiejętności organizacyjne mimo starań dziecka;
- mylenie miejsc i dat w terminarzu;
- trudności z organizowaniem życia opartym na planie, rozkładzie zajęć;
- bardzo długi czas potrzebny do odrabiania prac domowych;
- zapominanie przyborów, podręczników, wymaganych pomocy niezbędnych do zajęć lekcyjnych;
- częste opóźnienia w odrabianiu pracy domowej, przygotowaniu się do klasówki;
- trudności ze starannością i schludnością wykonywanej pracy – prace mogą być niestarannie, niewłaściwie zestawione (skompletowane), zrobione niekonsekwentnie.

Niska samoocena:

Osoby z dysleksją prawie zawsze cierpią z powodu braku pewności siebie, niskiej samooceny i przeżywanych frustracji. W szkole może się to przejawiać w następujący sposób:

- odgrywanie roli „klasowego błazna” lub prowokacyjne zachowanie, co sprawia, że uczeń znajduje się w centrum uwagi kolegów i nauczyciela;
- negowanie konieczności zdobywania dobrych ocen, bycia dobrym uczniem, utrzymywania porządku – w celu zamaskowania niepowodzeń;
- unikanie zajęć (wagary), co powoduje dodatkowe problemy, między innymi porzucenie szkoły.

Prawa i obowiązki ucznia z dysleksją oraz jego rodziców

Jakie prawa ma uczeń z dysleksją i jego rodzice?

Obecnie istnieją dobre podstawy prawne do opieki psychologiczno-pedagogicznej oraz indywidualizacji nauczania, wymagań i systemu oceniania. Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej (wydane w 2003 i 2004 roku) dotyczące potrzeb uczniów dyslektycznych gwarantują prawo do:

- wczesnej diagnozy;
- wczesnej, specjalistycznej interwencji (program i metody nauczania stosowne do potrzeb, możliwości i stylu uczenia się; udział w zajęciach terapii pedagogicznej: ćwiczeniach korekcyjno-kompensacyjnych);
- dostosowania wymagań szkolnych i sposobu oceniania do możliwości ucznia (nauczyciel jest zobowiązany przestrzegać wskazań zawartych w opinii wydanej przez poradnię);
- zwolnienia z nauki drugiego języka obcego w wypadku uczniów ze stwierdzoną głęboką dysleksją (na wniosek rodziców, poparty pisemną opinią z poradni);
- wyrównania szans podczas egzaminów (także sprawdzianu po szkole podstawowej, egzaminu gimnazjalnego i maturalnego).

Prawa te są zawarte w następujących ustawach i rozporządzeniach:

- Ustawa o systemie oświaty z 7 dnia września 1991 roku z późniejszymi zmianami;
- Rozporządzenie MENIS z dnia 7 stycznia 2003 roku w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 roku, nr 11, poz. 114);
- Rozporządzenie MENIS z dnia 7 września 2004 roku w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2004 roku, nr 199, poz. 2046) i Rozporządzenie MEN z dnia 24 października 2005 roku, zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. z 2005 roku, nr 218, poz. 1840);
- Rozporządzenie MENIS z dnia 11 grudnia 2002 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2003 roku, nr 5, poz. 46);
- Rozporządzenie MENIS z dnia 11 grudnia 2002 roku w sprawie ramowego statutu publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2002 roku, nr 223, poz. 1869).

Dziecko i jego rodzice sami powinni zdecydować, czy chcą skorzystać z przysługujących im uprawnień. Ważne jest, by wówczas pamiętać, że **prawa uczniów z dysleksją to nie przywileje ani zwolnienie od pracy, lecz stworzenie właściwych warunków do uczenia się dziecka i wspieranie w pracy nad jego problemem.**

Jakie obowiązki ma uczeń z dysleksją i jego rodzice?

- Rodzice ucznia z dysleksją muszą nabrać przekonania o konieczności i celowości stałej pracy z dziećmi z dysleksją rozwojową w celu umożliwienia im wyrównania szans edukacyjnych.
- Uczeń z dysleksją, chcąc korzystać z udogodnień wynikających z praw, na przykład możliwości dostosowania wymagań z poszczególnych przedmiotów szkolnych, ma obowiązek wykazania się przed nauczycielem swoją pracą nad przezwyciężaniem trudności.
- Problem dysleksji może się pogłębiać w wyniku zaniedbania dydaktycznego, dlatego rodzice muszą świadomie podjąć współpracę ze szkołą i pracować nad trudnościami w domu.
- W trosce o prawidłowy rozwój psychofizyczny swojego dziecka rodzice powinni wypełniać zalecenia zawarte w opinii psychologiczno-pedagogicznej.
- W świetle przepisów prawa nieudzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku może być uznane za działanie na szkodę dziecka.

Załącznik nr 3

Sposoby dostosowania warunków egzaminacyjnych³

SPRAWDZIAN I EGZAMIN GIMNAZJALNY

Występujące trudności	Sposób dostosowania warunków egzaminacyjnych
problemy z czytaniem i rozumieniem tekstu, problemy emocjonalne i trudności z koncentracją uwagi	Możliwość pisania sprawdzianu w oddzielnej sali, w której członek komisji egzaminacyjnej na początku jeden raz głośno odczyta instrukcję, tekst wstępny oraz treść zadań, a uczniowie będą mogli równocześnie śledzić wzrokiem tekst zapisany w arkuszu.
wolne tempo czytania i pisania	Wydłużenie czasu pisania o 50% (czas przeznaczony na jednorazowe głośne odczytanie instrukcji, tekstu wstępnego i poleceń nie będzie wliczany do czasu rozwiązywania zadań).
niski poziom graficzny pisma	Pisanie samodzielnie sformułowanych odpowiedzi do zadań drukowanymi literami, co zwiększa czytelność pisma.
problemy ze stosowaniem zasad ortografii i interpunkcji, z poprawnością graficzną obliczeń i orientacją przestrzenną	Możliwość specjalnego kodowania karty odpowiedzi, aby zadania, w których uczeń samodzielnie formułuje wypowiedź, mogły być sprawdzane za pomocą kryteriów dostosowanych do jego dysfunkcji.
problemy z koncentracją uwagi i orientacją przestrzenną oraz zaburzenia percepcji wzrokowej	Możliwość zaznaczania przez uczniów odpowiedzi do zadań zamkniętych bezpośrednio na arkuszach; po zakończeniu sprawdzianu członkowie komisji egzaminacyjnej przeniosą na karty odpowiedzi odpowiednie zaznaczenia uczniów (dotyczy tylko głębokiej dysleksji).

Wymogi, jakie należy spełnić, aby uczeń z dysleksją zdawał egzamin w warunkach dostosowanych do jego specjalnych potrzeb:

- posiadanie pisemnej opinii z poradni państwowej lub uprawnionej poradni niepublicznej;
- opinia musi zawierać stwierdzenie występowania dysleksji rozwojowej;
- opinia musi być dostarczona do szkoły w terminie do 30 września roku szkolnego, w którym odbywa się egzamin;
- opinia musi być aktualna, to znaczy wydana:
 - po III klasie szkoły podstawowej – dotyczy sprawdzianu po szkole podstawowej,
 - po VI klasie szkoły podstawowej – dotyczy egzaminu gimnazjalnego.

³ Wytyczne dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (maj 2006 r.).

Załącznik nr 4

Zasady współpracy szkoła–rodzice–uczeń

Partnerska współpraca z rodzicami:

- zawarcie kontraktu;
- udzielanie wskazówek, jak pracować z dzieckiem w domu;
- wymiana informacji o postępach ucznia lub napotykanym przez niego trudnościach.

Załącznik nr 5

Kontrakt

Kontrakt zawarty na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, ustalający warunki współpracy nauczyciela

..... i rodziców (opiekunów)

dla dobra dziecka dyslektycznego

1. Nauczyciel zobowiązuje się do:

- organizowania pomocy w formie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych lub koordynowania samodzielnej pracy dziecka w domu;
- informowania o dostępnych materiałach i środkach umożliwiających pomoc uczniom z dysleksją;
- proponowania materiałów do ćwiczeń;
- informowania o postępach dziecka (dwa razy w roku szkolnym);
- proponowania terminów konsultacji dla rodziców;
- odnotowywania udziału ucznia w zajęciach i konsultacjach.

2. Rodzice zobowiązują się do:

- dostarczenia opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej i omówienia zaleceń z nauczycielem;
- zapewnienia dziecku materiałów do ćwiczeń;
- kontrolowania systematyczności uczęszczania na zajęcia;
- udziału w konsultacjach z terapeutą i nauczycielami;
- wspierania dziecka w jego działaniach, zachęcania go, rozmawiania z nim, poświęcania mu więcej czasu, interesowania się jego osiągnięciami w nauce;
- motywowania dziecka do stałych i ciągłych ćwiczeń;
- chwaleń i rozsądnego nagradzania dziecka za efekty pracy, a szczególnie za włożony wysiłek;
- zachowania umiaru w pomocy przy lekcjach.

.....
RODZIC

.....
DATA

.....
NAUCZYCIEL

.....
RODZIC

Załącznik 6

Przykładowe formy pomocy uczniom z dysleksją w szkole:

- udzielanie wsparcia uczniom przez włączanie ich do intensywnej pracy na zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych oraz pracy w domu pod kierunkiem nauczyciela;
- udział w programie ORTOGRAFFITI;
- udział w programie „Czytamy razem”⁴;
- udział w zajęciach wyrównawczych;
- indywidualne zajęcia z nauczycielem;
- współpraca z rodzicami, mająca na celu wytyczenie toku pracy;
- udział w zajęciach o charakterze ruchowym;
- wdrażanie pomocy dydaktycznych ułatwiających naukę czytania i pisanie (np. nakładki do czytania, zeszyty z węższą liniaturą, nasadki, „Karty ortomagiczne” itp.);
- dostosowanie wymagań do specjalnych potrzeb edukacyjnych uczniów z dysleksją (załącznik do WSO).

⁴ Program „Czytamy razem” organizują PTD i YMCA w Gdyni.

Załącznik nr 7

Czas wolny dziecka – rozwijanie zainteresowań

Pamiętajmy, że w miarę upływu czasu uczniowie z dysleksją coraz bardziej mogą odczuwać obciążenie z nią związane. Dlatego stwarzajmy sytuacje, w których uczniowie będą mogli wykazywać się swoim potencjałem.

- budujmy u uczniów poczucie własnej wartości przez udział w zadaniach,
- pomagajmy w rozwijaniu zainteresowań.

Przykłady zajęć pozalekcyjnych, jakie szkoła proponuje uczniom: koła zainteresowań, zajęcia ruchowe, działalność w samorządzie uczniowskim, udział w konkursach przedmiotowych i artystycznych, udział w przedstawieniach teatralnych, udział w wycieczkach szkolnych, udział w projektach edukacyjnych, pełnienie funkcji w klasie (np. opiekun roślin, kronikarz klasowy itp.).

Załącznik nr 8

Jeśli jesteś rodzicem dziecka z dysleksją⁵:

1. Pamiętaj, że jego inteligencja mieści się w normie, a często jest znacznie wyższa od przeciętnej.
2. Aby twoje dziecko odnosiło sukcesy, uniknęło niepowodzeń, powinno być otoczone troską i poddane terapii.
3. Nie traktuj dziecka jak chorego, krnąbrnego czy leniwego.
4. Nie karz i nie wyśmiewaj w nadziei, że to je zmobilizuje do pracy nad problemem.
5. Nie łudź się, że samo z tego wyrośnie lub weźmie się w garść, albo też ktoś je wyleczy. Skontaktuj się ze specjalistą i zachęć do udziału w zajęciach terapeutycznych.
6. Nie tylko terapeuta pracuje z dzieckiem, także ty pracuj z nim w domu i to systematycznie.
7. Wspomogaj rozwój dziecka: rozmawiaj z nim, czytaj książki, rozwijaj wrodzone talenty i zainteresowania.
8. Chwal je za wszystkie osiągnięcia.
9. Współpracuj z nauczycielami.
10. Dziecko z dysleksją ma prawo do udzielania mu pomocy w domu i w szkole.

⁵ Na podstawie: M. Bogdanowicz, *Dekalog dla nauczycieli dzieci dyslektycznych* (rozdz. VII) „Recepty na dobre czytanie i pisanie” s/ 37–50, pod red. W. Turewicz, *Jak pomóc dziecku z dysortografią*, Zielona Góra 2003.

Załącznik nr 9

Przykładowe formy pomocy dla rodziców w szkole:

- udzielanie wskazówek do pracy w domu z dzieckiem;
- umożliwianie rodzicom dostępu do nowości wydawniczych, programów multimedialnych i książek czytanych („audiobooki”);
- prowadzenie gazetki informacyjnej (szeroko dostępnej);
- udzielanie wsparcia rodzicom (szkolenie, konsultacje);
- sprawowanie ścisłego kontaktu z wychowawcą, nauczycielami przedmiotu w celu opracowania planu pokonywania trudności na lekcjach (dzielenie się spostrzeżeniami, pomysłami, wzajemna wymiana doświadczeń);
- aranżowanie spotkań pomiędzy rodzicami, nauczycielami i specjalistami (np. spoza szkoły);
- wskazywanie stron internetowych, które zawierają publikacje na temat dysleksji.

Wskazówki do pracy w domu

1. Metody pracy z dziećmi z dysleksją muszą być dostosowane do ich możliwości. Podczas pracy warto przestrzegać następujących **zasad**⁶:
 - Uczenie organizuj metodą „**małych kroków**”: materiał podziel na części (nie za dużo naraz); skomplikowane polecenia podawaj w formie kilku prostych poleceń.
 - Ułatwaj dziecku tworzenie **struktur informacyjnych**: pomóż zaklasyfikować nowe wiadomości do odpowiednich kategorii – „szufladek” pamięci. W Tm celu nowe informacje połącz ze znanymi dziecku, nowe czynności włóż do już opanowanych. Wówczas będzie się łatwiej uczyło nowego materiału i coraz bardziej złożonych umiejętności.
 - Dbaj, aby **dziecko wykonywało dokładnie i poprawnie** wszelkie polecenia. Przedstawiając mu zadanie do wykonania lub wydając polecenie, nie pomijaj niczego, co może ci się wydawać zbyt oczywiste bądź proste. Sprawdź, czy dziecko dobrze zrozumiało, co ma robić i czego od niego oczekujesz.
 - Staraj się zainteresować dziecko tym, czego się uczy. Dobrze, jeśli samo odkrywa, co powinno wiedzieć.
 - Pamiętaj, że uczenie się osób z dysleksją wymaga niezmiernie wielu ćwiczeń, powtórzeń, niekiedy kilkaset razy więcej, niż przeciętnie jest to potrzebne, aby dana wiedza się utrwaliła, a czynności uległy automatyzacji. Niektóre zagadnienia mogą wymagać kilkukrotnego wyjaśnienia oraz zaangażowania różnych kanałów poznawczych. **Wielokrotne powtórzenia** trzeba stosować w sposób urozmaicony, aby jak najmniej nużyły dziecko. Pamiętaj: „**Raz**” **nigdy nie wystarcza**.
 - Naucz dziecko **odpowiedzialności** za wykonaną pracę przez wykształcenie nawyku jej kontrolowania i poprawiania, zanim odda ci do sprawdzenia.
 - Staraj się **pracować z dzieckiem twórczo**, w sposób niekonwencjonalny, interesujący. Wykorzystuj nowe pomoce, zaskakujące formy uczenia się, na przykład niech uczy się tabliczki mnożenia, skacząc na jednej nodze lub huśtając się w fotelu bujanym. Zachęcaj dziecko, by samo wymyślało i stosowało odpowiadające mu nietypowe metody, jeśli tylko sprzyjają one skutecznemu zapamiętywaniu materiału nauczania.
 - Stosuj dużą liczbę **wzmocnień** (pochwał, nagród rzeczowych lub miłych wydarzeń). Niektóre z nich wcześniej ustal jako nagrody i określ zasady ich przyznawania.
 - Wykorzystuj **uczenie wielozmysłowe** przez zaangażowanie możliwie wszystkich zmysłów, co pozwala na łączenie informacji odebranych wszystkimi drogami (kanałami) zmysłowymi, zaangażowanymi w proces uczenia się:
 - informacje wizualne – kanałem wizualnym (oczy);
 - informacje słuchowe – kanałem słuchowym (uszy);
 - informacje dotykowe – kanałem dotykowym (ręce, narządy mowy);
 - ruch fizyczny ciała, narządów mowy, ręki podczas pisania, ruchy gałek ocznych podczas czytania – kanałem kinestetycznym (całe ciało).
2. Jak dobrze zorganizować naukę w domu dziecku z dysleksją?⁶
 - Wdrażamy porządek i stały rozkład dnia (ta sama pora wstawania, spożywania posiłków, wykonywania obowiązków, kładzenia się spać). Dziecku daje to poczucie spokoju i ładu. Jego organizm, zwłaszcza układ nerwowy, ma czas na regenerację.
 - Planujemy z wyprzedzeniem wszystkie sprawy dodatkowe (nieujęte w rozkładzie dnia), w których dziecko będzie uczestniczyć.
 - Dyskretnie przypominamy dziecku o jego obowiązkach.
 - Dajemy dziecku czas na odpoczynek po szkole, lecz odrabianie lekcji powinno się odbywać po niezbyt długiej przerwie. Tuż przed rozpoczęciem pracy niech wykona kilka ćwiczeń ruchowych przy muzyce.
 - Stwarzamy dziecku warunki do dobrej koncentracji uwagi podczas odrabiania lekcji. Trzeba ograniczyć silne bodźce, czyli unikać głośnej muzyki, włączonego telewizora, radia, głośnego rozmawiania itp. Wokół stołu do odrabiania lekcji nie eksponujemy obrazków, maskotek, zabawek, by nie rozpraszać dziecka.
 - Trzeba ograniczać dziecku oglądanie telewizji i granie w gry komputerowe. Zajęcia te powinny się odbywać we wcześniej zaplanowanym czasie i być traktowane jako nagroda (dozowana w ścisłych granicach czasowych). W zamian bardzo wskazane jest wyjście z dzieckiem na spacer lub udział raz w tygodniu w zajęciach sportowych, plastycznych, tanecznych, chórze.
 - Dostosowujemy tempo nauki do możliwości psychofizycznych dziecka.
 - Zapewniamy dziecku miłe i spokojne miejsce do odpoczynku i zabawy.
 - Rozbudzamy w dziecku zainteresowania.
 - Dbamy o prawidłową dietę, bogatą w białko i nienasycone kwasy tłuszczowe (ryby, owoce morza, tran, witaminy A+E).
 - Pilnujemy, aby dziecko, przystępując do nauki, nie było głodne ani spragnione (każdy człowiek powinien wypijać dziennie do 2 litrów wody).
 - Uczymy dziecko relaksacji.

⁶ Na podstawie publikacji *Uczeń z dysleksją w domu*, M. Bogdanowicz, A. Adrianek, M. Rożyńskiej, Cdynia 2007.

Załącznik nr 11

Co daje praca na podstawie Programu Edukacyjno-Terapeutycznego ORTOGRAFFITI

Dziecko pracujące na podstawie Programu ORTOGRAFFITI:

- będzie usprawniać funkcje poznawcze uczestniczące w nauce czytania i pisania wzrokowo-przestrzenne, słuchowo-językowe, motoryczne i współdziałanie ze sobą tych funkcji, a także pamięć, koncentrację uwagi, logiczne myślenie;
- osiągnie postępy w pisaniu w zakresie poprawności ortograficznej oraz poziomu graficznego pisania;
- opanuje umiejętność płynnego czytania, a zwłaszcza technikę czytania i rozumienie czytanego tekstu, poszerzy zakres słownictwa i wiadomości;
- rozwinie sprawność językową w zakresie form wypowiedzi pisemnej i ustnej;
- osiągnie lepsze wyniki w nauce, a jego motywacja do pracy wzrośnie.

Załącznik nr 12

Program Edukacyjno-Terapeutyczny ORTOGRAFFITI – wskazówki do pracy w domu

1. Przed przystąpieniem do pracy należy uważnie przeczytać wstęp. Następnie, wspólnie z dzieckiem, przeanalizować treść zawartą w „przeczytaj to uważnie”. Ułatwi to dalszą pracę i pozwoli uniknąć niepotrzebnych błędów.
2. Dziecko powinno pracować systematycznie, wykonując ćwiczenia co najmniej 30 minut dziennie.
3. Ćwiczenia należy rozwiązywać ołówkiem, by w razie popełnienia błędu móc go z łatwością skorygować. Po zakończeniu pracy z danym zeszytem nie powinno w nim być żadnych błędów.
4. Rozpoczynając pracę z serią, warto poświęcić dziecku więcej uwagi, niektóre ćwiczenia wykonując wspólnie. Każdy blok rozpoczyna się od ćwiczenia w mówieniu, które powinno odblokować dziecko i wywołać pozytywne nastawienie do dalszej pracy. Jeśli dziecko nie opanowało jeszcze techniki czytania, ważne jest, by tekst czytało na głos, a jeśli zajdzie taka potrzeba, to wspólnie z rodzicem. Także ćwiczenia rozwijające percepcję słuchową wymagają przeczytania ich przez osobę dorosłą. W miarę upływu czasu pomoc rodzica może się zmniejszać.
5. Co najmniej raz w tygodniu rodzic powinien sprawdzić pracę dziecka i wspólnie z nim nanieść ewentualne poprawki. Należy pamiętać o tym, żeby nie podkreślać błędnie zapisanych wyrazów, a tylko zasignalizować ich istnienie, polecając dziecku samodzielne ich odszukanie z wykorzystaniem słowniczka ortograficznego. Wypracowujemy w ten sposób u dziecka nawyk autokorekty.
6. W zeszytach zastosowano literaturę mobilizującą do starannego pisania. Dziecko musi zmieścić brzuski liter między jej górną a dolną krawędzią. Należy zachęcać dziecko do starannego pisania w liniaturze, gdyż tylko w ten sposób możemy wpłynąć na poprawę poziomu graficznego jego pisma.
7. Do czytania zaleca się użycie kolorowych nakładek, które są dołączane do pierwszego zeszytu z każdego poziomu. Jest to nowoczesna pomoc, która niweluje kontrast między białym tłem kartki a czarnym pismem, który utrudnia czytanie niektórym dzieciom. Ponadto nakładka może służyć jako podświetlacz, pozwalający na odgraniczenie czytanej linijki tekstu, co zapobiega przeskakiwaniu z wiersza podczas czytania. Szczegóły dotyczące użycia kolorowych nakładek do czytania znajdują się w dołączonej do kompletu instrukcji.
8. Niezwykle ważnym elementem pracy z dzieckiem dyslektycznym jest ciągła stymulacja pozytywna. Taką rolę w serii odgrywa wycinanka, będąca formą nagrody za wykonywanie ćwiczeń z każdego bloku. Wklejenie kolejnego fragmentu wycinanki powinno nastąpić po wspólnym sprawdzeniu przez rodzica i dziecko poprawności wykonywanych ćwiczeń.
9. Zarówno rodzic, jak i dziecko powinni mieć świadomość, na czym polega istota jego pracy oraz czemu służą poszczególne ćwiczenia. Dlatego przy każdym zadaniu umieszczono piktogramy informujące o tym, co kształci dane ćwiczenie.

Bibliografia

- M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, *Uczeń z dysleksją w szkole*, Gdynia 2004.
M. Bogdanowicz, A. Adryjanek, M. Rożyńska, *Uczeń z dysleksją w domu*, Gdynia 2007.
M. Bogdanowicz, *O dysleksji. Odpowiedzi na pytania rodziców i nauczycieli*, Lubin 1994.
M. Bogdanowicz, *Ryzyko dysleksji. Problem i diagnozowanie*, Gdańsk 2002.